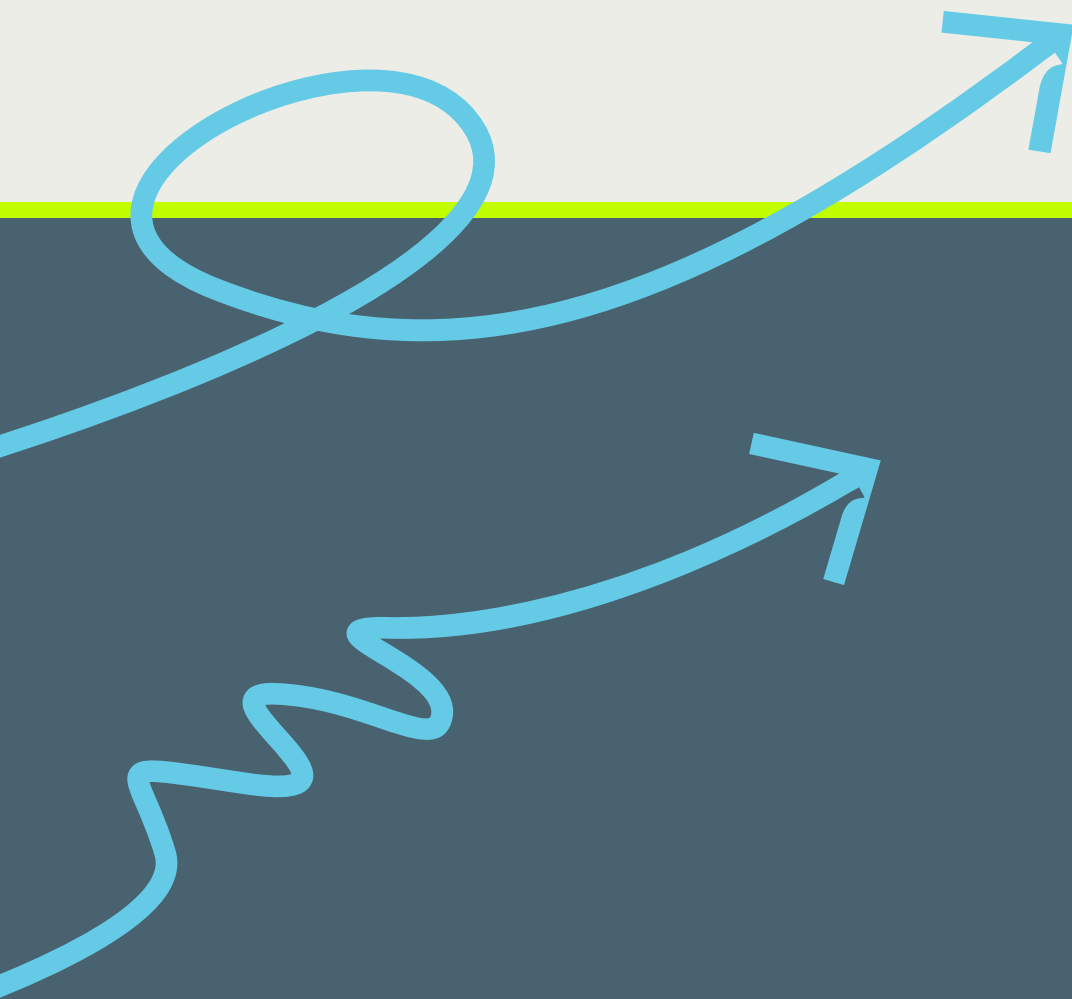

Ruim baan voor realisatiekracht

Ruim baan voor realisatiekracht

Jaarbericht Nationaal Klimaat Platform 2025

Voorwoord

Met de instelling van het NKP in november 2022 heeft het kabinet de ruimte geboden om de klimaat- en energietransitie te versterken met inzichten vanuit de dagelijkse praktijk van burgers en ondernemers. Al onze activiteiten zijn erop gericht om meer burgers en ondernemers aan de transitie te verbinden en met hun realisatiekracht de uitvoering van beleid te versterken. Daarvoor zoeken we burgers, ondernemers en hun gemeenschappen op, geven we ze podium om hun verhaal te delen, doen we gericht onderzoek naar structurele kansen en knelpunten die zij ervaren en brengen we deze onder de aandacht van beleid.

Het jaar 2025 was het jaar van de tussentijdse evaluatie van het NKP, zoals bij instelling was afgesproken. In opdracht van het ministerie KGG heeft onderzoeksbureau Dialogic het NKP geëvalueerd. De conclusies over onze toegevoegde waarde en onze unieke functie in het klimaatspeelveld motiveren mij en het team van NKP om ons werk met volle inzet voort te zetten. Ook heeft minister Hermans besloten het mandaat van het NKP met minstens één jaar, tot eind 2027, te verlengen.

Dit Jaarbericht 2025 geeft een beknopt overzicht van de initiatieven en activiteiten in het derde jaar van het Nationaal Klimaat Platform (NKP). Een jaar waarin we eerder ingezette thema's hebben voortgezet, zoals de ontwikkeling van het decentrale energiesysteem, bestaanszekerheid in kwetsbare wijken en de verduurzaming van het mkb. Daarnaast zijn nieuwe thema's opgepakt, zoals het toekomstperspectief voor festivals, de beschikbaarheid van energiedata en de lokale warmtetransitie.

Een rode draad in het werk van het NKP vormt de realisatiekracht van burgers, ondernemers en hun gemeenschappen. De diversiteit is enorm: van lokale acties om mensen te helpen flink te besparen op hun energierekening tot plannen om in de regio of op het bedrijventerrein gezamenlijk duurzame energie op te wekken en de opbrengst daarvan te delen met de gemeenschap. Dit maatschappelijk initiatief toont de daadkracht in de samenleving en is een bron van optimisme. Het NKP blijft zich ervoor inzetten om deze realisatiekracht te versterken en initiatieven te verbinden in daadkrachtige coalities.

Kees Vendrik
Voorzitter Nationaal Klimaat Platform

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
1 Het Nationaal Klimaat Platform	4
2 Ruim baan voor realisatiekracht	5
3 Wat deed het NKP in 2025	8
3.1 Dialoog met de samenleving	8
3.2 Signalen uit de praktijk	9
3.3 Maatschappelijke realisatiekracht	11
3.4 Podium voor de transitiepraktijk	14
BIJLAGE: Jaaroverzicht 2025	16

1 Het Nationaal Klimaat Platform

Bij gelegenheid van de jaarlijkse Dag van het Klimaatakkoord is op 3 november 2022 het Nationaal Klimaat Platform (verder: NKP) officieel gelanceerd. Het kabinet heeft het NKP het mandaat gegeven om als onafhankelijk platform de maatschappelijke betrokkenheid bij het klimaatbeleid te vergroten. Met de instelling van het NKP biedt het kabinet de ruimte om de klimaat- en energietransitie te versterken met inzichten vanuit de leefwereld van burgers en ondernemers.

Het mandaat formuleert twee kerntaken voor het NKP:

- Het gevraagd en ongevraagd signaleren en adviseren aan de minister voor Klimaat en Energie over ontwikkelingen die direct of indirect van belang zijn voor het klimaatbeleid. De focus van de adviezen zal liggen op de maatschappij en burgers en hun reflecties op het klimaatbeleid.
- Het aanjagen van de dialoog over het klimaatbeleid in de samenleving, met bijzondere aandacht voor de thematiek rond de rechtvaardige transitie en het betrekken van groepen in de samenleving die minder verbondenheid en betrokkenheid voelen bij de klimaattransitie.

Missie en focus van het NKP

Sinds de start in november 2022 is de leidende vraag van het Nationaal Klimaat Platform: *'Wat hebben mensen nodig om aan de klimaat- en energietransitie te kunnen deelnemen?'* Alle dialogen en activiteiten van het platform zijn erop gericht om meer burgers en ondernemers aan de transitie te verbinden. Daarvoor zoeken we burgers, ondernemers en hun gemeenschappen op, geven we ze podium om hun verhaal te delen, doen we gericht onderzoek naar structurele kansen en knelpunten die zij ervaren en brengen we deze onder de aandacht van beleid.

De praktijkervaring van burgers en ondernemers moet gehoord worden om de maatschappelijke bedding van de transitie te versterken. Door hen stem en steun te geven wordt het klimaatbeleid verbreed naar groepen in de samenleving die zich minder verbonden en betrokken voelen bij de klimaattransitie en wordt hen ruimte en richting geboden om in eigen omgeving aan de slag te gaan: in buurten en wijken, op sportterreinen en bedrijventerreinen en zo voorts. De energie- en klimaattransitie raakt dan als vanzelf verweven met kansen en opgaven in andere beleidsdomeinen, zoals gezondheid, weerbaarheid en concurrentiekracht.

Onder het motto 'versnellen en verbinden' wil het NKP de krachten bundelen met iedereen die kan en wil bijdragen aan oplossingen. In die verbindende rol tussen partijen in het werkveld heeft NKP toegevoegde waarde, zo bevestigt ook de tussenevaluatie die Dialogic in 2025 heeft uitgevoerd. Complementariteit is daarbij het vertrekpunt: een initiatief van het NKP moet aanvullend zijn op bestaande activiteiten of daaraan substantiële waarde kunnen toevoegen.

Samenvattend richt het NKP zich op het:

- Signaleren van kansen en belemmeringen in de uitvoeringspraktijk.
- Het betrekken van groepen die zich minder verbonden en betrokken voelen.
- Agenderen van de inzet die met klimaatbeleid nodig is om bestaanszekerheid te versterken en maatschappelijk initiatief voldoende ruimte en steun te bieden.
- Het verbinden van individuen, groepen en organisaties tot coalities met handelingsperspectief.

2 Ruim baan voor realisatiekracht

Sinds de start eind 2022 is de leidende vraag van het NKP: *'Wat hebben mensen nodig om de klimaat- en energietransitie te kunnen meemaken?'* Daarvoor zoeken we burgers en ondernemers op, nodigen we ze uit om hun verhaal te delen en speuren we naar kansen voor verbinding en versterking. Die gesprekken en werkbezoeken maken duidelijk dat mensen behoefte hebben aan perspectief: een *duidelijk* verhaal dat de urgentie van de energietransitie tastbaar maakt en zicht biedt op een weerbaar, duurzaam en toekomstbestendig Nederland. Een *herkenbaar* verhaal dat zich laat verbinden met hun dagelijkse zorgen over de kosten van levensonderhoud, bedrijfscontinuïteit, gezondheid, natuur en milieu. Een *uitnodigend* verhaal dat concreet maakt dat klimaatbeleid geen bedreiging is voor hun bestaanszekerheid, maar leidt tot nieuwe kansen. Een *rechtvaardig* verhaal over beleid dat in samenspraak met burgers en ondernemers vorm krijgt, iedereen meeneemt en de lasten en de lusten rechtvaardig verdeelt.

De klimaat- en energietransitie is geen technocratische operatie, maar mensenwerk. Het gaat om een maatschappelijke verandering die ingrijpt in het dagelijks leven en die voor te veel burgers en ondernemers nog moeilijk grijpbaar is. Van de overheid vraagt dit in de eerste plaats om duidelijkheid en koersvastheid. Liever een heldere koers die onvermijdelijk ook pijn met zich meebrengt dan blijvende onzekerheid door uitstel van maatregelen die in de toekomst toch onvermijdelijk zullen zijn. Met een helder perspectief op de toekomst kan de overheid bovendien de realisatiekracht in onze samenleving ontsluiten. Niet alleen door een beroep op iedereen te doen om zich naar vermogen in te zetten, maar ook door burgers en ondernemers en hun gemeenschappen voldoende ruimte en structurele steun te bieden voor gezamenlijke initiatieven. De klimaat- en energietransitie kan niet zonder.

Hier is nog een wereld te winnen. En die wereld is vooral te winnen in de decentrale kant van het energiesysteem. We zien heel veel duurzaam initiatief in buurten, wijken, dorpen, sportparken en op bedrijventerreinen. Concrete acties en investeringen om energie te besparen, congestie op het elektriciteitsnet aan te pakken, lokale opwek te combineren met eigen gebruik, slimme vormen van opslag te realiseren, enzovoorts. Al die duurzame initiatieven vormen een bron van hoop, maar zijn op zichzelf niet toereikend. Bij gebrek aan duidelijke kaders, prikkels en sturing vanuit overheidsbeleid moeten lokale spelers de toekomst zelf uitvinden en op eigen kracht de weerstand tegen lokale opwek van eigen energie overwinnen. Daarnaast krijgen ze te maken met de belemmeringen die netcongestie oplevert voor de overgang van gas naar elektriciteit in bedrijven en woningen en staan ze voor de uitdaging om de businesscase voor collectieve warmtenetten rond te krijgen. Een scherpe agenda van het nieuwe kabinet is nodig om kaders, sturing en ondersteuning te geven aan de initiatieven van burgers en ondernemers en hun gemeenschappen bij de ontwikkeling van het decentrale kant van het energiesysteem. Door de maatschappelijke realisatiekracht in onze samenleving te ontsluiten kan het kabinet belangrijke winst behalen op het terrein van netcongestie.

Die winst is breder, zoals het Verenigd Koninkrijk laat zien: daar maakt de regering met het Local Power Plan tot een miljard pond beschikbaar voor gemeenschapseigendom van energieprojecten — de grootste investering in lokale energie ooit. Het Local Power Plan stelt gemeenschappen en organisaties in staat om een directe rol te spelen in een schone, groene en betaalbare energietoekomst. De

gedachte erachter is simpel: energie die lokaal wordt geproduceerd en beheerd, blijft lokaal renderen — in lagere rekeningen, lokale werkgelegenheid en maatschappelijke cohesie. Ook Nederland kent talloze duurzame initiatieven van burgers, ondernemers, maatschappelijke organisaties en lokale overheden die samenwerken in coöperaties, buurtenergiebedrijven en lokale warmtecollectieven. Ze zijn er, ze willen, maar ze worden in ons land nog niet structureel ondersteund.

In de uitvoering van de klimaat- en energietransitie heeft de Nederlandse overheid de afgelopen jaren vaak een beroep gedaan op de eigen verantwoordelijkheid van burgers en bedrijven. Gewenst gedrag werd daarbij vooral met subsidies of belastingkortingen profijtelijk gemaakt. Dat had onder meer tot gevolg dat deze regelingen overwegend ten goede kwamen aan grotere bedrijven en aan hogere inkomensgroepen. Zij beschikken immers over voldoende middelen om te investeren in verduurzaming en kunnen de terugverdientijd daarvan met subsidies verkorten. Op deze manier is rechtvaardigheid een achilleshiel van het energie- en klimaatbeleid geworden. Hetzelfde dreigt nu te gebeuren met de afschaffing van de salderingsregeling. Deze regeling heeft jarenlang een stimulans geboden voor de installatie van zonnepanelen, maar met het aflopen van deze regeling komt er een einde aan de financiële prikkel voor vele huishoudens en kleine ondernemers. De voorgestelde alternatieven, zoals subsidies voor thuisbatterijen, hebben hetzelfde bezwaar als waar de salderingsregeling aan ten onder is gegaan: kapitaalkrachtige individuen profiteren terwijl degenen die zich geen thuisbatterij kunnen veroorloven er indirect aan meebetalen. Collectieve oplossingen, zoals een buurtbatterij, blijven ondertussen onderbelicht. Het nieuwe kabinet kan hier een verschil maken door extra in te zetten op collectieve oplossingen voor kwetsbare bewoners en ondernemers en ook voor sportverenigingen en gemeenschappen die net hun begrotingen op orde hebben gekregen door te investeren in zonnepanelen. Dat is rechtvaardig, draagt bij aan het draagvlak voor de energietransitie en versterkt het sociale weefsel in onze samenleving.

De energietransitie vraagt om een gezamenlijke inspanning van de overheid, bedrijven en burgers en wordt krachtiger zodra iedereen naar vermogen bij kan dragen. Bovendien mag het kabinet zich gesteund weten door talloze duurzame initiatieven van koplopers in stad en platteland. Met ruimte en structurele steun voor deze maatschappelijke realisatiekracht kan de overheid onze weerbaarheid versterken, de energietransitie versnellen, burgers en ondernemers verbinden en velen een handelingsperspectief bieden in onzekere tijden. Enkele inspirerende voorbeelden worden verder in dit Jaarbericht 2025 beschreven. Het betreft onder meer het Warmtebod waarin warmtegemeenschappen, marktpartijen en een brede kring gemeenten samen willen werken om de ontwikkeling van lokale warmtenetten weer op de rails te krijgen. Ook de Maatschappelijke Alliantie moet hier genoemd worden. Deze alliantie bestaat onder meer uit werkgevers en werknemers, VNG en IPO, netbeheerders en milieuorganisaties. In aanloop naar de verkiezingen van 29 oktober 2025 heeft deze alliantie het aanbod gedaan om na de formatie de krachten te bundelen in concrete oplossingen voor een toekomstbestendig Nederland binnen Europa. In gerichte deals willen deze partijen samen met de overheid doorbraken realiseren op hardnekkige opgaven. Doorbraken waarin consistent overheidsbeleid, maatschappelijke creativiteit, uitvoeringskracht en draagvlak elkaar kunnen versterken.

Met inzet van deze maatschappelijke realisatiekracht kan het kabinet aan de slag in de grote projecten die op de agenda staan. Waarbij de meeste winst naar verwachting is te behalen bij krachtenbundeling over de grenzen van de sectoren heen. Dit geldt in het bijzonder voor drie doorbraakprojecten:

1. Een doorbraak in de woningbouw om het woningtekort aan te pakken en de gebouwde omgeving klaar te maken voor de toekomst. Door de bouwopgave te combineren met de uitdagingen van klimaatverandering en energiesystemen, houden we Nederland leefbaar. Dat vraagt om ontwerp van wijken die robuust zijn voor klimaatverandering, gezond en groen, (uiterst) netbewust als het gaat om energie en water, duurzaam qua grondstoffen en passend bij een ouder wordende bevolking, qua voorzieningen en bereikbaarheid.
2. Preventie tegen de maatschappelijke en economische ontwrichting die het gevolg is van handelsblokkades en sabotageacties gericht op onze energievoorziening. Met inzet van het extra budget voor nationale veiligheid is het decentrale deel van ons energiesysteem structureel te versterken. Door vraag en aanbod van stroom en warmte lokaal te verbinden wordt onze energievoorziening minder afhankelijk van lange en kwetsbare aanvoerketens.
3. Versterking van het investeringsklimaat voor de nieuwe, duurzame economie. Nederland barst van innovatief talent met marktrijpe ideeën, maar ondernemers zijn afhankelijk van overheidsbeleid om die kansen te realiseren. Wanneer ons land, net als veel landen binnen en buiten de Europese Unie, bedrijven een stabiel investeringsbeleid biedt om schone energie- of industriële productie te realiseren, versterken we ons verdienvermogen en een belangrijke bron van welvaart en werkgelegenheid.

Er is in ons land een groot gebrek aan betaalbare woningen. Na de oorlog in Oekraïne maakt nu ook de oorlog in het Midden-Oosten onze energieafhankelijkheid voelbaar. Hoge energie- en nettarieven zetten Nederlandse bedrijven op achterstand ten opzichte van buitenlandse concurrenten. Bovendien worden de gevolgen van klimaatverandering steeds indringender. Dit vraagt om meer dan alleen noodmaatregelen zoals compensatie, accijnsverlaging en energieplafonds. Versnelling van de energietransitie, zoals eerder bepleit door Mario Draghi en de Maatschappelijke Alliantie, biedt het structurele antwoord. Nationaal en in de lokale uitvoeringspraktijk zullen talrijke kansen en knelpunten voortvarend en in samenhang aangepakt moeten worden. Met consistent overheidsbeleid dat iedereen meeneemt en ruim baan maakt voor maatschappelijke realisatiekracht.

3 Wat deed het NKP in 2025

3.1 Dialoog met de samenleving

Het Nationaal Klimaatplatform wil verbinden. Enerzijds door contact te zoeken met groepen in de samenleving die zich minder verbonden en betrokken voelen bij de klimaattransitie. Anderzijds door groepen met elkaar in gesprek te brengen die elkaar normaal gesproken niet zo snel tegenkomen.

Activiteiten en producten NKP:

- Bijeenkomst Goed boeren tot in de eeuwigheid (Heeswijk-Dinther, 6 februari).
- *Wensen en zorgen van jongeren over de toekomst*. NKP-notitie (13 maart).
- *Jongeren over landbouw en voeding*. NKP-notitie (13 maart).
- Facilitering van gesprekken met sociaal ondernemers over toekomstvisies tijdens groot evenement (circa 400 deelnemers) van Stichting Positieve Impact (Amersfoort, 20 maart).
- Gesprekken over perspectieven op de toekomst met circa 400 bezoekers van de Libelle en Margriet Zomerweek (Haarlemmermeerse bos, 22 – 28 mei).
- Gesprekken over klimaatverandering tijdens de Dutch Design Week (Eindhoven, 18-26 oktober).
- Bijeenkomst Good boer'n, now en straks (Groenlo, 13 november 2025).
- Potje IJs breken, de Nederlandse adaptatie van A Climate Reality Game.

Zo hebben we in 2025 de resultaten van gesprekken met ruim 200 jongeren uit het mbo op onze website gepubliceerd. Doel was om beter zicht te krijgen op hun zorgen over de samenleving en hun beelden van een duurzame toekomst voor henzelf, de ander, en de planeet. Ook zijn we in gesprek gegaan met honderden bezoek(st)ers van de Libelle & Margriet Zomerweek 2025. Samen met het Fontys Lectoraat Ontwerpen aan de Journalistiek hebben we onder meer onderzocht hoe de journalistiek zou moeten berichten over klimaat en duurzaamheid. Bezoekers kregen acht tijdschriftenpagina's over tuinieren, mode, interieur en vakantie voorgelegd die niet zouden misstaan in de Libelle of Margriet. Vier van deze pagina's waren zó geschreven dat ze expliciet verwijzen naar klimaatverandering terwijl dat in de andere vier impliciet blijft. Een eerste analyse laat zien dat de voorkeur uitgaat naar impliciet taalgebruik. 'Natuurlijk mag het klimaat soms best expliciet genoemd worden, maar je moet ons niet overvoeren – daar lees je Libelle niet voor', licht een respondent toe.

Met dit soort onderzoek op festivals en beurzen, vele honderden gesprekken, maar ook middels workshops tijdens de Dutch Design Week 2025, co-creatiesessies om nieuwe beeldtaal te ontwikkelen en zo meer proberen we beter te begrijpen welke taal, beeld en framing het klimaatdebat kunnen verbreden naar groepen in de samenleving die zich nog niet aangesproken of gehoord voelen. Ook heeft het NKP in samenwerking met de Fontys Hogeschool voor de journalistiek een Nederlandse versie van The Climate Reality Game ontwikkeld. Dit spel is door The Climate Reality Project, opgericht door Al Gore, ontwikkeld om het voor vele nog abstracte thema klimaatverandering concreet, begrijpelijk en dichtbij te brengen en mensen uit te dagen om creatief na te denken over oplossingen. De resultaten van dit meerjarenproject brengen we in 2026 bij elkaar.

Goed boeren

Een reactie uit Den Haag op ons signalenrapport 'Een duurzame basis voor bestaanszekerheid van boeren en tuinders' (december 2024) bleef lang uit. Die tijd hebben we gebruikt om het gesprek met boeren over hun dagelijkse praktijk en hun toekomst voort te zetten. In februari organiseerden we samen met *Duurzaamheid.nl* de bijeenkomst 'Goed boeren tot in de eeuwigheid' in de Norbertijnse abdij in Heeswijk-Dinther. Hierbij stonden verschillende boeren en boerinnen uit de regio op het podium voor een zaal van ruim honderd boeren en boerinnen. In november volgde de bijeenkomst 'Good boer'n now en straks' in de Bommelwereld in Groenlo met zelfs het dubbele aantal deelnemers. Onderwerpen van de gesprekken waren bestaansrecht van de boer, omgang met sociale en maatschappelijke druk en alternatieve verdienmodellen bij verduurzaming.

Het jarenlang uitblijven van duidelijk beleid voor boeren zorgt voor grote onzekerheid, frustratie en stress bij boerengezinnen. Er blijkt grote behoefte om met elkaar in gesprek te gaan over het bestaansrecht van de boer en over de druk die boeren ervaren in hun gezin en familie als het gaat om de toekomst van het bedrijf: de maatschappelijke druk, druk van wetgeving en de veranderingen die nodig zijn. In veel gesprekken kwam terug welke kansen er op het boerenerf zijn om toekomstbestendig te boeren en de alternatieve verdienmodellen die daarbij horen. De boeren willen allemaal wel veranderen. Maar er is veel waar ze tegenaan lopen en een grote behoefte aan politieke steun en zekerheid om de transitie door te maken.

3.2 Signalen uit de praktijk

Kerntaak van het NKP is om kansen en knelpunten die burgers en ondernemers ervaren in de dagelijkse praktijk van de klimaat- en energietransitie op te halen, te analyseren en op basis van deze signalen de minister voor Klimaat en Groene Groei te adviseren over ontwikkelingen die direct of indirect van belang zijn voor het klimaatbeleid. In 2025 heeft het NKP twee signalenrapporten uitgebracht.

Activiteiten en producten NKP:

- *Waarom de energietransitie zonder opbouwwerkers vast gaat lopen.* Essay Jos van der Lans t.g.v. 100 jaar Opbouwwerk 1925 – 2025 (25 februari).
- *Verduurzaming kwetsbare wijken. Onderzoek uitgevoerd door TrueTalk in opdracht van NKP (28 mei).*
- *Signalenrapport Bestaanszekerheid in de buurt. Hoe kan de klimaat- en energietransitie bijdragen aan veerkrachtige wijken en weerbare mensen?* Vijfde signalenrapport NKP (28 mei).
- *Actieplan Opbouwwerk voor Energieke Wijken. Pleidooi voor meer opbouwwerk in de energietransitie.* Krachtproef i.s.m. NKP (28 mei).
- Diner pensant met bestuurders uit diverse domeinen - waaronder de bouw, (drink)water, verzekeringen, financiering, energiesector en ruimtelijke ordening - over een toekomstgerichte bouw: netbewust, water en bodem gestuurd, natuurinclusief (10 oktober).
- Signalenrapport "Magazine AanZ", een oproep aan kabinet en parlement dat zij aan zet zijn om richting en ruimte te bieden aan burgers, ondernemers die initiatieven nemen bij energiebesparing en -opwekking (3 december).
- Werkbezoek aan festivals, waaronder Lowlands, Mysteryland, Into the Great Wide Open, Vlieland en de Wereldhavendagen Rotterdam (7 september)

- Werkbezoeken, onder meer naar Amsterdam, Arnhem, Den Bosch, Den Haag, Dordrecht, Ede, Eindhoven, Groningen, Heerlen, Hengelo, Leeuwarden, Lelystad, Oisterwijk, Oss, Roosendaal, Rotterdam, Schiedam, Tilburg, Vledderveen en Zeist.

Bestaanszekerheid in de buurt

Het 5^e signalenrapport, getiteld 'Bestaanszekerheid in de buurt' maakt duidelijk dat de klimaat- en energietransitie kan bijdragen aan veerkrachtige wijken en weerbare mensen. Het rapport bundelt signalen die gedurende anderhalf jaar zijn opgehaald tijdens werkbezoeken in naar NPLV-gebieden in Eindhoven, Heerlen, Arnhem, Leeuwarden en Dordrecht en verder onder meer naar Amsterdam, Den Bosch, Den Haag, Ede, Groningen, Hengelo, Lelystad, Oisterwijk, Oss, Roosendaal, Rotterdam, Schiedam, Tilburg, Vledderveen en Zeist, naast diverse bijeenkomsten met bestuurders en experts, interviews met maatschappelijke organisaties en onderzoek van o.m. TNO en NIBUD.

Uit de vele voorbeelden blijkt dat in kwetsbare wijken naast energiearmoede talrijke andere issues spelen rond leefbaarheid, gezondheid, veiligheid en gebrek aan vertrouwen in de overheid. En het toont de veerkracht waarmee de bewoners van deze wijken in talrijke mooie initiatieven hun krachten bundelen om iets te doen aan het tekort aan kwaliteit van bestaan. Voor deze mensen is verduurzaming een beloftevolle route naar meer bestaanszekerheid. De energietransitie in de gebouwde omgeving (besparen op energiegebruik en verduurzaming van woningen en leefomgeving) biedt hier kansrijke aangrijpingspunten. De kwaliteit van woningen neemt toe en er ontstaat perspectief op een beter beheersbare energierekening. Daarnaast kunnen deze projecten katalysator zijn van een bredere upgrade van de leefomgeving in buurt en wijk.

Voortvarende verduurzaming van woningen vereist goed contact, verbinding en overeenstemming met bewoners in de buurt. Dat gaat niet vanzelf. Jaren van verwaarlozing hebben diepe sporen nagelaten in veel wijken. Hoewel in veel wijken meerdere overheden en programma's actief zijn, blijft de aanpak vaak versnipperd en onvoldoende afgestemd op wat bewoners willen. Hier kan de verbindende rol van opbouwwerkers—zoals die in de tijd van de stadsvernieuwing—van grote waarde zijn. Zij zijn in staat bruggen te slaan tussen bewoners en instituties, en vormen daarmee een sleutel tot het herstel van vertrouwen en samenwerking. Daarom is bij dit 5^e Signalenrapport een "Actieplan Opbouwwerk" meegezonden. Door lokale gemeenschappen te helpen de transitie mee te (kunnen) maken wordt de maatschappelijke realisatiekracht aangewakkerd. Daarvan kunnen ook de grote institutionele spelers (gemeentes, netbeheerders, warmtebedrijven, woningbouwcorporaties) profiteren.

Gretig overheidsbeleid

Het 6^e signalenrapport 'AanZ' is een bloemlezing van praktijkvoorbeelden die het NKP in haar driejarig bestaan is tegengekomen. De rode draad is dat er maatschappelijk veel tot stand komt, maar dat kabinet en parlement aan zet zijn voor opschaling en toekomstperspectief.

Met politieke duidelijkheid en richting kan er sneller en meer gerealiseerd worden. Dan gaat het om betaalbaar wonen, gezond eten, nieuwe economie, duurzame energie, schoon reizen en nog veel meer. Praktijkvoorbeelden zijn die van

sportverenigingen die een waterbassin onder het kunstgrasveld plaatsen. Zo blijft dat veld in de zomer koel en kan het door de zon verwarmde water in de winter gebruikt worden om huizen te verwarmen. Woningbouwcoöperaties die het thuis van duizenden bewoners verduurzamen, waardoor zij comfortabeler wonen en de energierekening direct omlaaggaat. Bedrijven die samen de pieken in hun stroomverbruik op een bedrijventerrein opvangen.

De transitie heeft de stap gemaakt van papier naar de praktijk. Maar er is geen blauwdruk voor de energietransitie en er kunnen ook dingen fout gaan. Van de politiek vraagt dit om een duidelijke visie en een bestuurlijke topsportmentaliteit: wat speelt er, waar zit een hick-up, hoe kunnen we een proces versoepelen, waar is extra sturing nodig? Gretig overheidsbeleid dat richting geeft, belemmeringen wegneemt en ruimte biedt aan maatschappelijke realisatiekracht, dat bepleitten we in AanZ.

3.3 Maatschappelijke realisatiekracht

De duurzame initiatieven van burgers, ondernemers en hun gemeenschappen vormen een rode draad in het werk van het NKP. De diversiteit is enorm: van lokale acties om mensen te helpen flink te besparen op hun energierekening tot plannen om in de regio of op het bedrijventerrein gezamenlijk duurzame energie op te wekken en de opbrengst daarvan te delen met de gemeenschap. Dit maatschappelijk initiatief toont de daadkracht in de samenleving en is een bron van optimisme. Het NKP zet zich ervoor in om deze realisatiekracht te versterken en verbindt groepen en organisaties tot daadkrachtige coalities. In 2025 is de aandacht vooral uitgegaan naar drie onderwerpen: de warmtetransitie, klimaatbeleid voor brede welvaart en lokaal energie-initiatief.

Activiteiten en producten NKP:

- *Het Warmtebod en wat er voor nodig is. Hoe trekken we de collectieve warmtetransitie vlot.* De Warmtealliantie (14 januari).
- *Individueel of samen besparen op energie.* Rapport Ipsos I&O (21 januari).
- *Pleidooi maatschappelijke alliantie inzake groene groei en brede welvaart,* gericht aan minister-president Schoof (4 februari).
- *Groene groei, brede welvaart en houdbare overheidsfinanciën,* gericht aan minister van Financiën Heinen (24 maart).
- *Klimaatbeleid voor een weerbare economie en samenleving.* Position paper Nationaal Klimaat Platform t.b.v. Rondetafelgesprek Tweede Kamer (15 mei).
- *Pleidooi maatschappelijke alliantie aan Tweede Kamer* voor stabiel en toekomstbestendig klimaatbeleid (10 juni).
- *Tempo maken met ontsluiten energiedata: van spaghetti naar asperges.* Whitepaper NKP (9 september).
- *Pleidooi Maatschappelijke Alliantie, gericht aan de lijsttrekkers politieke partijen* (18 september).
- Oefenrechtbank met de Constitutie voor de Commons over voorrang voor lokale energiegemeenschappen bij het gebruik van gemeentegrond (Utrecht, 25 september).
- Bijeenkomst *Ontsluiting en toegankelijkheid van energiedata voor bedrijven.* Bijeenkomst voor bestuurders n.a.v. whitepaper energiedata (Utrecht, 10 november).

- *Energiedelen is de toekomst.* Publicatie Jos van der Schot, mogelijk gemaakt door de Participatietafel Energie, Duurzaam Door, Energie Samen en het NKP (11 december).

De warmtetransitie

Het energiesysteem in Nederland wordt zwaar belast en biedt nauwelijks ruimte aan oplossingen die meer elektriciteit vragen. Langer wachten met het ontwikkelen van warmtenetten creëert nog meer belasting voor het net en toename van netcongestie. Op initiatief van het Uitvoeringsoverleg Klimaatbeleid Gebouwde Omgeving en het Nationaal Klimaat Platform is in 2024 geanalyseerd waarom de ontwikkeling van lokale warmtenetten stagneert. Met ondersteuning van het Nationaal Programma Lokale Warmte, VNG, IPO, de Consumentenbond en veel partijen uit de markt, koepelorganisaties, warmtegemeenschappen en een brede kring gemeenten is vervolgens uitgewerkt wat er nodig is om die stagnatie te doorbreken. Dit is gebundeld in een Warmtebod dat randvoorwaarden aanreikt voor de aanpak van problemen rondom warmtenetten en voor herstel van consumentenvertrouwen. Dit Warmtebod is namens de Warmtealliantie, bestaande uit meer dan honderd gemeenten, marktpartijen, koepelorganisaties en warmtegemeenschappen, op 14 januari 2025 aan minister Hermans overhandigd.

Klimaatbeleid voor brede welvaart

Naar aanleiding van de val van Kabinet Rutte IV heeft een brede Maatschappelijke Alliantie zich in 2023 en 2024 meermaals tot de Tweede Kamer en de formerende partijen gericht met een pleidooi voor stabiel, voorspelbaar en toereikend overheidsbeleid op het terrein van klimaat en energie. Deze Maatschappelijke Alliantie, bestaande onder meer uit VNO-NCW, MKB-Nederland, LTO Nederland, de vakbeweging, VNG en IPO, netbeheerders, milieuorganisaties en de voorzitters van de Uitvoeringsoverleggen Klimaatakkoord, de Duurzame Luchtvaarttafel en het Nationaal Klimaat Platform, heeft zich na de val van kabinet Schoof opnieuw tot de politiek gericht.

In aanloop naar de verkiezingen van 29 oktober 2025 hebben de leden van de Maatschappelijke Alliantie het aanbod gedaan om na de formatie de krachten te bundelen in concrete oplossingen voor een toekomstbestendig Nederland binnen Europa. Vervolgens zijn de lijsttrekkers van alle politieke partijen uitgenodigd om de 10 kernpunten van dit aanbod, samengevat in een stembusakkoord, te onderschrijven en daarmee de politieke basis te leggen voor een krachtige samenwerking tussen overheid en samenleving. Op 23 september hebben Rob Jetten van D66, Suzanne Kröger van GroenLinks-PVDA, Henri Bontenbal van het CDA, Laurens Dassen van Volt, Eddy van Hijum van NSC, Pieter Grinwis van ChristenUnie en Peter de Groot van VVD dit stembusakkoord ondertekend.

Lokaal energie-initiatief

Het decentrale deel van het energiesysteem, waar vraag en aanbod van burgers, bedrijven en hun gemeenschappen lokaal worden verbonden, is al sinds de start een rode draad in het werk van het Nationaal Klimaat Platform. Veel belangstelling hebben we voor lokale initiatieven en voor collectieve oplossingen in de klimaat- en energietransitie.

Zo heeft Ipsos I&O in opdracht van NKP onderzoek verricht naar individuele en collectieve energiebesparing, waarvan de resultaten in 2025 zijn gepubliceerd.

Daaruit blijkt dat besparingsbeleid dat zich richt op de individuele burger tot dusver goede resultaten heeft opgeleverd, maar dat er nog een wereld is te winnen met een collectieve aanpak. De meer eenvoudige zaken als tochtstrips plakken, ledlampen indraaien en waterbesparende douchekoppen aansluiten, doen mensen het liefst zelf. Daar zijn ook veel subsidiepotjes op afgestemd. Zodra het ingewikkelder en duurder wordt, groeit de wens en bereidheid om meer zaken gezamenlijk te doen. Veel mensen hebben te weinig kennis, tijd of geld om ingewikkeldere besparingen te realiseren. Voor kwetsbare groepen is de drempel nog hoger.

De nieuwe Energiewet, die per 1 januari 2026 is ingegaan, biedt lokale initiatieven van onder meer bedrijven, burgers en gemeenschappen meer ruimte voor gezamenlijke actie, bijvoorbeeld in de vorm van een energiegemeenschap. Daarmee zijn we er nog niet. Voor een goede afstemming van de lokale vraag en aanbod van energie in tijd en ruimte is het cruciaal dat bedrijven, energiegemeenschappen, netbeheerders, energieleveranciers, provincies en gemeenten toegang krijgen tot een gemeenschappelijke set aan betrouwbare energiedata. De praktijk loopt echter tegen veel obstakels aan, zo blijkt uit de whitepaper *Tempo maken met ontsluiten van energiedata: van spaghetti naar asperges* van het NKP. De wereld van energiedata vormt een moeilijk te doorgronden kluwen van datastromen, data van wisselende kwaliteit en uiteenlopende samenstelling, veranderende werkwijzen en verantwoordelijkheden van de traditionele spelers in het energiesysteem én nieuwkomers die ruimte nodig hebben om het decentraal energiesysteem verder te ontwikkelen. Maar ook nog de nodige witte vlekken als het gaat om het ondersteunen van zakelijke kleinverbruikers bij het verkrijgen van historische energiedata en het kunnen deelnemen aan energiehubs. Dit belemmert bedrijven die energie willen besparen, onderling energie willen delen en werpt een hoge drempel op voor energiegemeenschappen in wording. De whitepaper reikt hiervoor een aantal oplossingen en aanbevelingen aan.

Een juridische kwestie die veel gemeenten en burgercollectieven al jaren bezig houdt, is de vraag hoe actieve bewoners zich verhouden tot marktpartijen bij het gebruik van gemeentegrond. Op veel plekken leeft nu het idee dat met nieuwe Energiewet in de hand energiegemeenschappen een voorkeurspositie hebben. Om hierin meer helderheid te brengen organiseerden het Nationaal Klimaat Platform, TNO en stichting Constitutie voor de Commons op 25 september een zogenaamde Oefenrechtbank. De zaak ging tussen de lokale energiegemeenschap Heiloo Energie en de gemeente Heiloo. De vraag lag voor of de gemeente het beheer van gemeentegrond rechtstreeks kan gunnen aan een lokale energiegemeenschap of dat er een bredere selectie van kandidaten moet zijn door middel van een aanbesteding. Gemeente Heiloo werkte mee aan deze oefenrechtbank omdat ze voor haarzelf en andere overheden hierover helderheid wil creëren. De oefenrechtbank kwam tot de uitspraak dat gemeenten lokale energiegemeenschappen voorrang mogen geven bij het gebruik van gemeentegrond voor duurzame projecten, maar dat dit van beide partijen een goede voorbereiding vraagt. Als een gemeente als beleid heeft om duurzaamheid te stimuleren en daarin duidelijk onderbouwt waarom het lokale initiatieven voorrang wil geven en zorgt dat vooraf transparantie is gegeven op basis waarvan die initiatieven zich kwalificeren (ten opzichte van private partijen), kan dit een constructie zijn waarvan rechters zeggen dat het juridisch mag.

3.4 Podium voor de transitiepraktijk

Alle dialogen en activiteiten van het platform zijn erop gericht om meer burgers en ondernemers aan de transitie te verbinden. Daarvoor zoeken we burgers, ondernemers en hun gemeenschappen op en geven we ze podium om hun verhaal te delen. Net als eerdere jaren organiseerden we de Top van Onderop en thematische webinars. Nieuw is de Sportploeg voor de eeuw en de podcastserie Van Onderopcast kreeg een vervolg.

Activiteiten en producten NKP:

- *Top van Onderop 2025* (Bussum, 19 november).
- Online webinars, met als onderwerpen Collectief energie besparen (24 januari), Verduurzaming als economische motor (14 maart), Gen Z en het klimaatvraagstuk (23 mei), Bestaanszekerheid in de wijk (27 juni); Klimaat als stemmentrekker (24 oktober); Polderen voor een toekomstbestendig Nederland (27 november); Goede voornemens – op naar het nieuwe normaal (12 december).
- Podcastserie Van Onderopcast serie 2, met positieve en succesvolle initiatieven uit de samenleving. Afleveringen over onder meer verduurzaming op festivals, een wijkcoöperatie in Rotterdam, duurzame renovatie van scholen, een voedselbos en een succesvol warmtenet.
- Diverse gevraagde lezingen en interviews, waaronder het Ipsos I&O festival, het Event Congestiemanagement, Dialoog over duurzaam en verantwoord beleggen, het Jaardiner Vemobin en een KGG-bijeenkomst over verduurzaming van het mkb, debat Energiekoers Gasunie, klimaatop Gebouwde omgeving, lezing groene groei, brede welvaart en overheidsfinanciën TNO, Event 10 jaar Parijsakkoord.
- *Sportploeg voor de eeuw*. Een innovatief en educatief programma voor topsporters dat zich richt op het creëren van een duurzame sporttoekomst (april – juli).

Top van Onderop

Op 19 november vond de derde editie van de Top van Onderop plaats. Met opnieuw ruim 900 bezoekers blijft de belangstelling voor deze bijeenkomst in theater 't Spant groot. De vele paralelsessies bevestigden dat verduurzaming op allerlei sectoren en terreinen gaande is. Er waren sessies over uiteenlopende onderwerpen als warmteschappen, festivals als proeftuin voor verduurzaming, collectieve woon- en zorginitiatieven, klimaatpsychologie, gezonde voeding, opbouwwerk en nog veel meer. In het plenaire programma vertelden enkele Toppers van Onderop over hun ervaringen, legde topschaatster Esmee Visser uit waarom en hoe zij haar podium gebruikt om duurzaamheid op de kaart te zetten en werd de speeches van de drie finalisten van de Beste Junior Klimaatpeech voorgedragen. Via een live verbinding met Brazilië gaven Nederlands klimaatgezant Jaime de Bourbon de Parme en minister Hermans hun observaties van de mondiale klimaatop die op dat moment nog volop gaande was. En in een meer intieme setting nam norbertijn Joost Jansen de biecht af bij Herman Tjeenk Willink, waarna er een collecte rond ging in de zaal: kaarten waarop de bezoekers konden schrijven wat zij nodig hebben van de politiek. Deze boodschappen heeft NKP-voorzitter vrijdag 21 november afgeleverd tijdens een gesprek met informateur Buma en partijleiders Jetten en Bontenbal.

Webinars en podcastreeks

Een vast onderdeel van ons werkprogramma vormen de online webinars. In 2025 zijn zeven webinars gerealiseerd, met terugkijk- en terugluistermogelijkheid. De onderwerpen waren: Collectief energie besparen (24 januari), Verduurzaming als economische motor (14 maart), Gen Z en het klimaatvraagstuk (23 mei), Bestaanszekerheid in de wijk (27 juni); Klimaat als stemmentrekker (24 oktober); Polderen voor een toekomstbestendig Nederland (27 november); Goede voornemens – op naar het nieuwe normaal (12 december). De webinars worden goed bekeken en gewaardeerd, maar het blijkt moeilijk om het bereik wezenlijk te vergroten. Om die reden wordt in 2026 de programmering aangepast.

In 2025 is het NKP verder gegaan met de eigen podcastserie *Van Onderopcast*, een audio spin-off van De Top van Onderop. Afleveringen over onder meer verduurzaming op festivals, een wijkcoöperatie in Rotterdam, duurzame renovatie van scholen, een voedselbos en een succesvol warmtenet. In iedere aflevering bieden we podium aan bekende en minder bekende Nederlanders die innovatieve praktijken tippen. Vervolgens gaat podcastmaker Bert ter Hoeve op pad voor een reportage en gesprek met de initiatiefnemers ter plaatse.

Sportploeg voor de Eeuw

In 2025 is de Sportploeg voor de Eeuw van start gegaan. Dat is een educatief programma dat topsporters de tools en kennis biedt om duurzaamheid in hun sportieve carrières en het verenigingsleven te integreren. Dit programma, bestaande uit vier modules, biedt deelnemers inhoudelijke begeleiding over klimaatverandering, de impact hiervan op de sport en hoe sporters hun stem kunnen laten horen in deze belangrijke kwestie. Deelnemers krijgen de kans om zich te verdiepen in de toekomst van sport en leren hoe ze bij kunnen dragen aan een duurzamere en gezondere sportwereld. De eerste lichter bestond uit vijftien topsporters, met een totaal aan 23 Olympische medailles, waaronder Marit Bouwmeester en Siem de Jong, gecoacht door Thijs Zonneveld. Dit programma is een initiatief van More2Win, TU Delft en het Nationaal Klimaat Platform. Wegens grote belangstelling start in 2026 de tweede lichter.

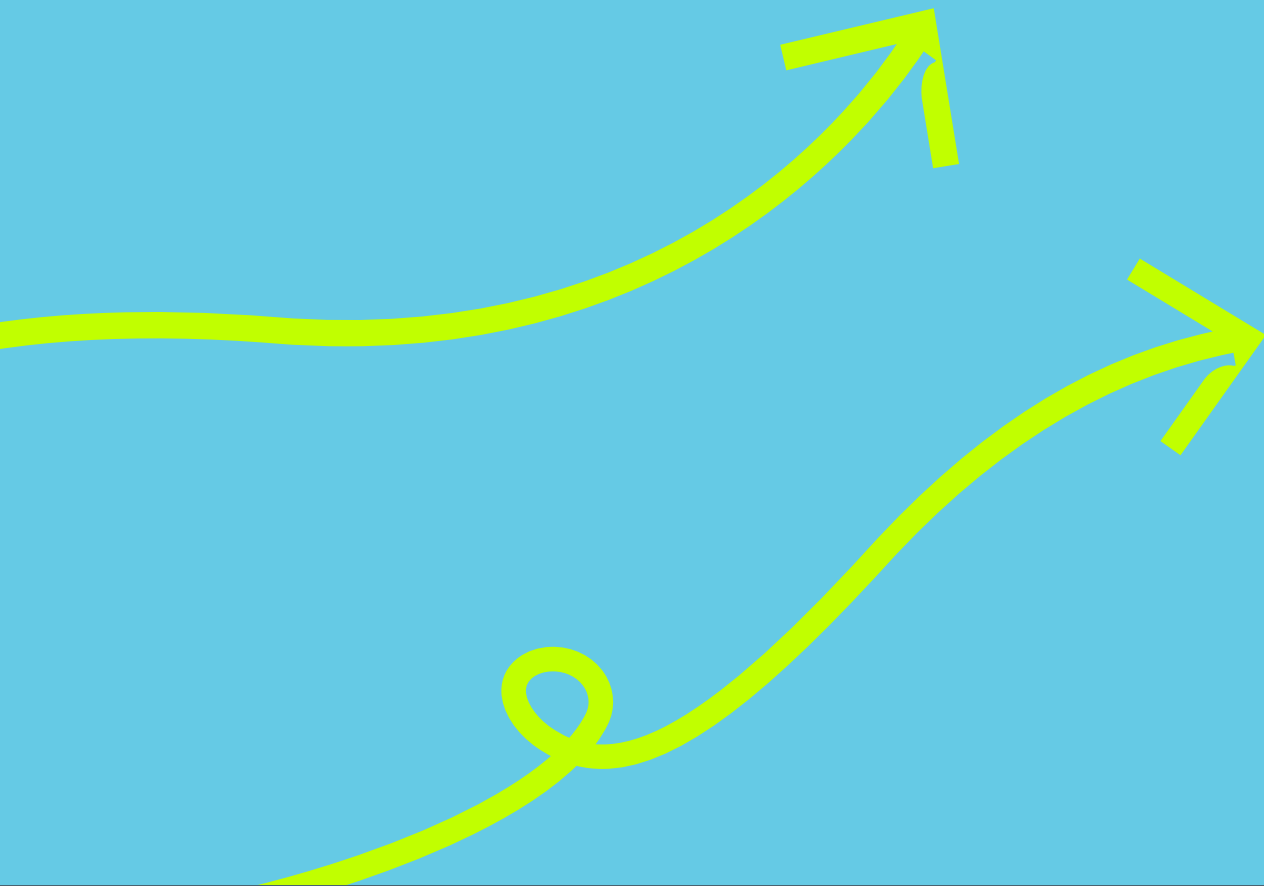
BIJLAGE: Jaaroverzicht 2025

Hieronder een overzicht van de belangrijkste activiteiten en resultaten in 2025.

Overzicht van activiteiten en producten NKP 2025:

- *Het Warmtebod en wat er voor nodig is. Hoe trekken we de collectieve warmtetransitie vlot.* De Warmtealliantie (14 januari).
- *Individueel of samen besparen op energie.* Rapport Ipsos I&O (21 januari).
- *Pleidooi maatschappelijke alliantie inzake groene groei en brede welvaart,* gericht aan minister-president Schoof (4 februari).
- *Bijeenkomst Goed boeren tot in de eeuwigheid* (Heeswijk-Dinther, 6 februari).
- *Waarom de energietransitie zonder opbouwwerkers vast gaat lopen.* Essay Jos van der Lans t.g.v. 100 jaar Opbouwwerk 1925 – 2025 (25 februari).
- *Wensen en zorgen van jongeren over de toekomst.* NKP-notitie (13 maart).
- *Jongeren over landbouw en voeding.* NKP-notitie (13 maart).
- Facilitering van gesprekken met sociaal ondernemers over toekomstvisies tijdens groot evenement (circa 400 deelnemers) van Stichting Positieve Impact (20 maart).
- *Groene groei, brede welvaart en houdbare overheidsfinanciën,* gericht aan minister van Financiën Heinen (24 maart).
- *Werk aan weerbaarheid.* Jaarbericht NKP 2024 (2 april).
- *Sportploeg voor de eeuw.* Een innovatief en educatief programma voor topsporters dat zich richt op het creëren van een duurzame sporttoekomst (april – juli).
- *Klimaatbeleid voor een weerbare economie en samenleving.* Position paper Nationaal Klimaat Platform t.b.v. Rondetafelgesprek Tweede Kamer (15 mei).
- Gesprekken over perspectieven op de toekomst met circa 400 bezoekers van de Libelle en Margriet Zomerweek (Haarlemmermeerse Bos, 22 – 28 mei).
- *Signalenrapport Bestaanszekerheid in de buurt. Hoe kan de klimaat- en energietransitie bijdragen aan veerkrachtige wijken en weerbare mensen?* Vijfde signalenrapport NKP (28 mei).
- *Actieplan Opbouwwerk voor Energieke Wijken. Pleidooi voor meer opbouwwerk in de energietransitie.* Krachtproef i.s.m. NKP (28 mei).
- *Verduurzaming kwetsbare wijken.* Onderzoek uitgevoerd door TrueTalk in opdracht van NKP (28 mei).
- *Pleidooi maatschappelijke alliantie aan Tweede Kamer* voor stabiel en toekomstbestendig klimaatbeleid (10 juni).
- *Tempo maken met ontsluiten energiedata: van spaghetti naar asperges.* Whitepaper NKP (9 september).
- *Pleidooi Maatschappelijke Alliantie gericht aan de lijsttrekkers politieke partijen* (18 september).
- Oefenrechtbank met de Constitutie voor de Commons over voorrang voor lokale energiegemeenschappen bij het gebruik van gemeentegrond (Utrecht, 25 september).
- *Verduurzamen in cafés en restaurants. Rapport Labyrinth onderzoek en Advies.* (Utrecht, september).
- Diner pensant met bestuurders uit diverse domeinen - waaronder de bouw, (drink)water, verzekeringen, financiering, energiesector en ruimtelijke ordening - over een toekomstgerichte bouw: netbewust, water en bodem gestuurd, natuurinclusief (Utrecht, 10 oktober).

- Gesprekken over klimaatverandering tijdens de Dutch Design Week (Eindhoven, 18-26 oktober).
- Bijeenkomst *Ontsluiting en toegankelijkheid van energiedata voor bedrijven*. Bijeenkomst voor bestuurders n.a.v. whitepaper energiedata (Utrecht, 10 november).
- Bijeenkomst *Good boer', now en straks* (Groenlo, 13 november 2025).
- Top van Onderop 2025 (Bussum, 19 november).
- Signalenrapport "*Magazine AanZ*", een oproep aan kabinet en parlement dat zij aan zet zijn om richting en ruimte te bieden aan burgers, ondernemers die initiatieven nemen bij energiebesparing en -opwekking (3 december).
- *Energiedelen is de toekomst*. Publicatie Jos van der Schot, mogelijk gemaakt door de Participatietafel Energie, Duurzaam Door, Energie Samen en het NKP (11 december)
- Online webinars, met als onderwerpen Collectief energie besparen (24 januari), Verduurzaming als economische motor (14 maart), Gen Z en het klimaatvraagstuk (23 mei), Bestaanszekerheid in de wijk (27 juni); Klimaat als stemmentrekker (24 oktober); Polderen voor een toekomstbestendig Nederland (27 november); Goede voornemens – op naar het nieuwe normaal (12 december).
- Potje IJs breken, de Nederlandse adaptatie van A Climate Reality Game.
- Podcastserie Van Onderopcast serie 2, met positieve en succesvolle initiatieven uit de samenleving. Afleveringen over onder meer verduurzaming op festivals, een wijkcoöperatie in Rotterdam, duurzame renovatie van scholen, een voedselbos en een succesvol warmtenet.
- Werkbezoeken aan festivals en evenementen, waaronder Lowlands - Biddinghuizen (16 augustus), Mysteryland - Haarlemmermeer (22 augustus), Into the Great Wide Open - Vlieland (29 augustus) en de Wereldhavendagen - Rotterdam (7 september).
- Werkbezoeken, onder meer naar Amsterdam, Arnhem, Den Bosch, Den Haag, Dordrecht, Ede, Eindhoven, Groningen, Heerlen, Hengelo, Leeuwarden, Lelystad, Oisterwijk, Oss, Roosendaal, Rotterdam, Schiedam, Tilburg, Vledderveen en Zeist.
- Diverse gevraagde lezingen en interviews, waaronder het Ipsos I&O festival, het Event Congestie management, Dialoog over duurzaam en verantwoord beleggen, het Jaardiner Vemobin en een KGG-bijeenkomst over verduurzaming van het mkb, debat Energiekoers Gasunie, klimaat top Gebouwde omgeving, lezing groene groei, brede welvaart en overheidsfinanciën TNO, Event 10 jaar Parijsakkoord.

Nationaal Klimaat Platform

Daalsesingel 1
3511SV Utrecht
nkp.nl

@PlatformKlimaat

nationaalklimaatplatform

**Nationaal
Klimaat
Platform**